



**МІНІСТЕРСТВО  
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ  
(Мінсоцполітики)**

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 226-24-45, факс: (044) 289-00-98 E-mail: [info@mlsp.gov.ua](mailto:info@mlsp.gov.ua),  
Код ЄДРПОУ 37567866, реєстраційний рахунок 35213015078737 в ДКСУ м. Києва, МФО 820172

26.10.2018 № 20582/02-18/57

На № 183/2.2-111 від 18.09.2018

**Народному депутату України  
Павленку Ю. О.**

Про надання роз'яснень стосовно ліквідації  
Директорату захисту прав дітей в апараті  
Мінсоцполітики

**Шановний Юрію Олексійовичу!**

Міністерство соціальної політики на виконання доручення Прем'єр-міністра України Гройсмана В. Б. від 02.10.2018 № 38272/1/1-18 розглянуло Ваш депутатський запит, оголошений на засіданні Верховної Ради України 21.09.2018, щодо ліквідації Директорату захисту прав дітей в апараті Мінсоцполітики та повідомляє.

Згідно з наказом Мінсоцполітики від 17.07.2018 № 938-к „Про внесення змін до структури та штатного розпису апарату Міністерства соціальної політики України” скорочено 13 штатних одиниць Директорату захисту прав дітей.

Натомість у Директорат соціальних послуг та інтеграції введено 2 експертні групи: з питань деінституціалізації дитячих інтернатних закладів і з питань соціальних гарантій, безпеки життя та комплексного розвитку дитини. Основною метою діяльності цих груп є формування державної політики у сфері забезпечення захисту прав дітей, у тому числі щодо створення та розвитку альтернативних форм виховання, усиновлення дітей, а також реформування системи інституційного догляду та виховання дітей.

Таке рішення пов'язане з оптимізацією структури Мінсоцполітики та узгоджується із рекомендаціями щодо формування цільової структури апарату міністерства, критеріїв та правил утворення і функціонування директоратів (лист Міністра Кабінету Міністрів України від 04.04.2018 № 4483/0/2-18), відповідно до яких кількість директоратів політики в одному міністерстві не може перевищувати семи.

Вищезазначені заходи не привели до зменшення повноважень Міністерства щодо соціального захисту дітей, визначених статтею 4 Закону України „Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей” і Положенням про Міністерство соціальної політики України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423 (зі змінами).

Однією з причин значної кількості фактів порушень прав дітей в Україні є те, що тривалий час питання захисту прав дітей не розглядалося у контексті сімейної політики. У зв'язку з цим запорукою формування якісної сімейної політики має бути інтегрований підхід до таких напрямів, як розвиток соціальних послуг для сімей,

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ  
20582/0/2-18/57 від 25.10.2018



26.10.2018 11:52

ВХ. №

223451



забезпечення державної підтримки сімей, які цього потребують, захист прав дітей (одним із основоположних є право дитини на зростання у сімейному оточенні).

Водночас у Мінсоцполітики функціонує Департамент забезпечення прав дітей та оздоровлення, основним завданням якого є реалізація державної політики з питань забезпечення прав дітей, їх усиновлення та влаштування у сімейні форми виховання, функціонування закладів соціального захисту дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, захисту житлових і майнових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, соціальної підтримки багатодітних сімей.

Що стосується стану захисту прав дітей в Україні, то відповідно до статті 5 Закону України „Про охорону дитинства” місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування згідно з компетенцією забезпечують, зокрема, розв’язання питань щодо забезпечення прав дітей.

Так, основним органом, який забезпечує захист прав дітей різних категорій, є орган опіки та піклування (відповідно до статті 56 Цивільного кодексу України це районні, районні в м. Києві державні адміністрації, виконавчі органи міських, районних у містах, сільських та селищних рад).

На початок січня 2018 року в Україні нараховувалось 490 районів, 460 міст (187 із них – обласного значення), 111 районів у містах, 885 селищ міського типу та 28 385 сільських населених пунктів. Станом на 30.05.2018 з їх числа було сформовано 704 об’єднані територіальні громади.

Крім цього, за роки незалежності України напрацьовано нормативно-правову базу, яка дає змогу місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування належним чином забезпечувати права дітей.

Попри це однією з причин погіршення стану забезпечення прав дітей є відсутність належного рівня контролю та передбачених законодавством санкцій саме щодо порушень у діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

При виявленні порушень Мінсоцполітики та облдержадміністраціям доступні лише два заходи впливу: ініціювання притягнення винних осіб до відповідальності перед керівником органу, який перевірявся, а також звернення до суду.

У нинішніх умовах об’єднання територіальних громад, припинення повноважень сотень органів опіки та піклування в особі виконавчих комітетів сільських, селищних рад може бути компенсовано ефективним контролем, міжвідомчою взаємодією, нормативно-правовим врегулюванням розвитку стандартизованих послуг у громадах і запровадженням контрольних показників благополуччя та безпеки дитини у поєднанні із самоврядними формами та методами роботи з охорони дитинства.

На виконання пунктів 3–5 плану заходів з реалізації I етапу Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.08.2017 № 526-р, Мінсоцполітики розроблено проєкт Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо реформування системи інституційного догляду та виховання дітей”, який, зокрема, передбачає забезпечення неухильного дотримання прав дітей шляхом:

розмежування повноважень стосовно захисту прав дітей у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою;



віднесення до компетенції Мінсоцполітики, служб у справах дітей обласних, Київської міської, районних державних адміністрацій повноважень щодо розгляду адміністративних правопорушень, пов'язаних із порушенням посадовими особами прав та законних інтересів дітей.

Водночас Законом України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання” від 03.07.2018 № 2475-VIII до Кодексу України про адміністративні правопорушення внесено зміни щодо надання саме органам опіки та піклування повноважень складати адміністративні протоколи у разі створення перешкод для виконання ними установлених законом повноважень.

Із метою забезпечення проведення комплексних заходів щодо захисту прав дітей, насамперед на безпечні умови життя і здорового розвитку, Мінсоцполітики розроблено проект Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання жорстокому поводженню з дітьми, виникненню безпосередньої загрози їхньому життю або здоров'ю та подолання цих явищ” (реєстр. № 8325 від 26.04.2018).

Крім того, 03.10.2018 прийнято постанову Кабінету Міністрів України „Деякі питання вдосконалення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати життю та здоров'ю дитини”, якою передбачено забезпечення реалізації комплексних заходів щодо захисту прав та інтересів дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, дітей, яким загрожує небезпека, зміну підходів до їх виявлення, ведення обліку та організації допомоги, а також уникнення дублювання функцій відповідних суб'єктів, що сприятиме підвищенню оперативності та якості заходів і їх спрямуванню на забезпечення найкращих інтересів дітей.

Реалізація вищезазначених актів сприятиме формуванню безпечного середовища для зростання та розвитку дітей.

Також інформуємо, що в Україні проводиться робота щодо розвитку сімейних форм виховання. Станом на 01.01.2018 в Україні функціонувало 1 019 дитячих будинків сімейного типу, в яких виховувалось 6 809 дітей (на 46 дитячих будинків сімейного типу більше, ніж на початок 2017 року), 3 677 прийомних сімей, у яких виховувалось 6 880 дітей (на 120 прийомних сімей менше, ніж на початок 2017 року), під опікою, піклуванням перебувала 51 101 дитина-сирота і дитина, позбавлена батьківського піклування. У 2017 році до дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей було влаштовано 1 652 дитини, що на 230 дітей більше, ніж у 2016-му.

Зменшення кількості прийомних сімей викликано переважно двома факторами: запровадженням із 2017 року субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво / придбання житла для дитячих будинків сімейного типу (у зв'язку з цим низка прийомних сімей змінила свій статус на дитячі будинки сімейного типу), а також зменшенням у державі кількості дитячого населення в цілому та кількості дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування постійно контролюють умови проживання та виховання таких дітей у сімейних формах виховання. Однак трапляються випадки недбалого виконання опікунами, піклувальниками, прийомними батьками та батьками-вихователями своїх обов'язків, що призводить до трагічних наслідків. За інформацією регіональних служб у справах

дітей, у прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу протягом 2017 року зафіксовано 6 випадків смертей дітей-вихованців та прийомних дітей, станом на 01.06.2018 – 3 такі випадки (у 2013 році – 2 випадки, 2014-му – 9, 2015-му – 6, 2016-му – 5). У 2017 році зафіксовано 27 випадків смертей (із них 12 – через хворобу) дітей, які перебували під опікою, піклуванням (станом на 01.06.2018 – 6 випадків). Тобто не спостерігається тенденція до збільшення смертності дітей зазначених категорій у вищевказаних формах виховання.

Що стосується передання об'єднаним територіальним громадам повноважень з питань захисту прав дитини, то таке рішення було прийнято за ініціативою народних депутатів України згідно із Законом України від 19.01.2017 № 1824-VIII (далі – Закон), яким внесено зміни до статті 4 Закону України „Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей” щодо утворення служб у справах дітей у виконавчих органах об'єднаних територіальних громад.

Постановою Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 877 „Про затвердження Порядку та умов надання у 2018 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, та забезпечення житлом дітей-сиріт, осіб з їх числа” (зі змінами) приведено у відповідність до Закону постанову Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 „Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини” (зі змінами).

Крім цього, з метою забезпечення надання 229 об'єднаним територіальним громадам технічної та методичної підтримки щодо виконання функцій у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей, підвищення обізнаності посадових осіб місцевого самоврядування систематично відбуваються візити до цих громад представників Мінсоцполітики, проводяться навчальні заходи за сприяння Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) у форматі міжрегіональних семінарів (із II півріччя 2017 року по вересень 2018-го відповідними заходами охоплено понад 1 800 осіб).

Завдяки вищезазначеному на всій території України розпочато роботу зі створення служб у справах дітей в об'єднаних територіальних громадах (станом на 01.07.2018 утворено 83 такі служби). Це сприяє покращенню показників своєчасного виявлення дітей, які постраждали від жорстокого поводження, наданню допомоги якомога більшій кількості дітей, які цього потребують, запобігає їх потраплянню у ситуації, що загрожують життю і здоров'ю, та є позитивною тенденцією у сфері соціального захисту дітей.

Тобто основою забезпечення прав дітей наразі має стати посилення зацікавленості кожної територіальної громади у повноваженнях щодо забезпечення прав дітей, а також відповідальності за виконання таких повноважень.

**З повагою**

**Міністр**



**А. Рева**

